

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: CIRU ECONOMU

Licențiat în drept din Paris, Consilier la Înalta Curte de casație

PRIM-REDĂCTOR: ION N. CESARESCU

REDĂCTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România	40 lei
6 luni	20 „
3 luni	10 „
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni	

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

S U M A R

Origina Moșnenilor și Răzeșilor, (urmare) de d-l Sebastian Radovici.

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de casație, s. II: *Agop Hagiadurian cu P. C. Spandonide*;
Tribunalul Ilfov, s. I: *Simion S. Niculescu Scărțan și alții, dați
judecătii pentru delict de ultraj public la pudoare*, cu o *Anotație*
de d-l Ionescu-Dolj;

Judecătoria urbană ocolul Craiova: *Gheorghe Păunescu cu Ca-
pitan G. Carpeneanu*, cu o *Notă* de d-l Dem. D. Stoenescu.

ORIGINA MOȘNENILOR ȘI RĂZEȘILOR

(Urmare *)

Despre moși sau bătrâni

Am văzut că aceștia erau descendenții primu-
lui sau primilor stăpâni ai satului și proprietari
pe părți din acel sat, în urma unei împărțeli fie
numai în abstract, fie pe teren, căci vedem bă-
trâni așezați în partea de sus a satului, alții în
partea de jos, în partea dinspre răsărit, etc.¹⁾
Această fază primară a bătrânilor sau moșilor o
găsim la toate satele de moșneni și răzeși, în cele
mai vechi documente de proprietate sau în hrisoa-
vele de hotărniciri, unde se menționează în totdea-

* Vezi *Curierul Judiciar* No. 26, 27, 32, 34, 36 și 37
din 1909.

¹⁾ «Adică eu Ion feciorul Bălanei, nepot lui Toader Jidan
din Jidani, i-am vândut a mea dreaptă ocină și moșie din
Jidani..... din partea din jos dintr'un bătrân am vândut giu-
mătate de bătrân din partea din sus unde au șezut Husul
giumătate de bătrân din cinci bătrâni, care să faci a zecea
parte din sat din partea din sus și în partea din gios să faci
a șasa parte din satu». (Satul era împărțit în două părți,
pe una fiind cinci bătrâni, iar pe cealaltă trei bătrâni). Vezi:
«Istoria unei moșii» de Gh. Ghibănescu, «Arhiva soc. din
Iași», 1889).

Într'un Zăpîș din 1591: «a patra parte de sat de pretu-
tindenii partea despre răsărit» («Cron. Romanului»); 1671,
Duca Vv.: Niște răzeși vând lui Miron Costin mai multe părți
de moșie «cari sunt în partea den gios din giuimătate de bă-
trân ce se împarte în șase părți». (M. Costin — «Opere com-
plete», ed. Urechii-I, tabl. cron.).

una numărul de bătrâni în care «umblase» satul¹⁾.
Uneori moșii sau bătrânii nu proveneau dintr'un
partaj, ei datau astfel chiar din momentul hără-
zirii domnești, când Domnul, întărind unui grup un
singur sat, hotărâ în abstract și cota-parte a
fiecăruia²⁾.

Dacă satul fusese destul de întins și primii
bătrâni prea puțini la număr, atunci se mai pro-
ceda la o diviziune între urmașii imediați ai a-
cestora (bătrânii din bătrâni, moșii-mici; aceștia
se mai numesc *frați mari*). Acest secund partaj
se poate deduce ușor din documentele mai vechi,
unde se vede cum satul se împarte în părți mai
puține decât numărul bătrânilor. (Vezi Ghibă-
nescu — «Surete și Izvoade», vol. III, pag. 134:
Deși satul se împarte în două părți sunt șase
bătrâni: Vezi și docum. ce cităm în coloana I

De cele mai multe ori se nașteau chiar con-
fuziuni și neînțelegeri din cauza bătrânilor de
formațiune mai recentă, iar răzeșii profitau de

¹⁾ Astfel satul Bahna (ținutul Neamțului) au imblat pe trei
bătrâni (mărturia hotarnicului Vasile Buhăescu 1752 «Cron.
Romanului»); Satul Plotunești se împărția pe trei bătrâni
(mărturia răzeșilor Plotunești la hotărnicirea din 1777, «Ar-
hiva soc. din Iași», loc. cit.); Satul Sendrenii «patru bătrâni
ce fac patru părți» e vândut de un Teona Archimandrit «du-
misale prietenului nostru lui Rustea neguțătorul» (M. Costin,
ed. Urechii, loc. cit.); Satul Corlătești (sau Cotârlești) a
umblat pe trei bătrâni («Socotială cum s'au socotitu între
Tofana preutiasa și între Tudosie și între alți frați ai lor
pentru moșia dela Corlătești», secolul XVIII-lea, în N. Ior-
ga — «Studii și Doc.», V, pag. 148); «Din vechie stăpânire
«numai patru moși ar fi fost într'acel hotar.... și aflându-ne
«și noi cu stăpânirea într'acel hotar, au arătat cum nu sun-
«tem moșneani vechi a ne ști și noi de moși.....» (Iorga —
Ibid., vol. VI, pag. 502—3); Satul Redea (Romanați) a um-
blat pe patru moși mari: Cebuc, Sârbu, Lasco, Băjan, (după
documente văzute la moșnenii rezeni), etc. Exemplele abundând,
acestea sunt culese la întâmplare.

²⁾ 1432. Domnii Ilie și Ștefan hărăzesc lui Pan Moisa
dvornicul de gloată și fratelui său satul cu numele Brădi-
cești, unde au fost Albul și Bradic, unuia o jumătate, al-
tuia cealaltă. («Cronica Hușilor» sub 1432); Alexandru Vv.
(Lăpușeanu) dă lui Stoica vâtafu, Banul Stolnicelu, Vlaicu
moșul, etc., o poiană în locul ce se numește Dumbouvița.....
care pământ să le fie în trei părți, o parte lui Stoica Vă-
tafu, Banul Stolnicelu, etc. («Arhiva Ist.», loc. cit.).

împrejurare pentru a fraudă asupra numărului bătrânilor ¹⁾.

Origina bătrânilor putea fi diferită chiar pe hotarul aceluiaș sat: Părțile de sat devenind alienabile, unii din primii moștenitori le schimbaseră cu părți din alte sate, astfel că pe părțile schimbate se așezau stăpâni străini ca origină de restul părtaşilor aceluiaș sat ²⁾.

Dela înțelesul de prim ascendent al unei numeroase pleme de coboritori, cuvântul bătrân înseamnă partea de moșie pe care o stăpâneau aceștia—și acesta e înțelesul cel mai obișnuit în documentele moșnenilor și răzeșilor—, sau se întrebuință chiar ca nume generic al acestei colectivități de descendenți. Astfel vedem certuri, judecăți, cu «bătrânul» cutare, adică cu descendenții acelui străbun.

Coboritorii din acelaș bătrân stăpâneau în indiviziune, în curs de mai multe generații ³⁾. Când însăș bătrânii nu fuseseră împărțiți pe teren, moșnenii și răzeșii țineau «depreună» pe tot hotarul satului, stăpânind de cele mai multe ori în mod anarhic «cine unde au putut» ⁴⁾.

Acest hotar nu era în totdeauna în întregimea lui proprietatea cetelor de zăzeși sau moșneni. Vedem unele sate stăpânite în codevălmășie cu vreun boier ⁵⁾ sau cu vreo mănăstire ⁶⁾, în urma

unor cumpărători sau unor donațiuni în favoarea acestora, făcute în abstract din partea «ce se va alege» sau «câtă se va vini» a răzeșilor nedivizați, ce erau vânzători sau dăruitori și pe cari părți boierii și călugării știau apoi să le rotunjească, transformându-le prin alte achiziții în părți de sat, sau înghițind cu timpul chiar satul întreg.

În alte cazuri vedem că jumătățile din satele răzeșilor sunt călărășești, adică domnești, concepute roșilor și călărășilor sub obligația serviciului militar ¹⁾.

Aceste jumătăți de sate proveneau de regulă dintr'o vânzare anterioară a răzeșilor către Domn, din dreptul acestuia de confiscatie, etc. Călărășii cari le locuiau și printre cari se găseau mulți foști răzeși ²⁾, erau oameni liberi așezați în satele domnești sau pe părțile domnești din satele răzeșilor, unde cultivau pământul în calitate de uzufructuari. Alteori îi găsim risipiți prin satele boierilor sau mănăstirilor, în aceeaș condițiune. Ei plăteau o dajdie specială, numită «călărășască» și obțineau scuteli de cele mai multe împozite ³⁾.

Rumânii și vecinii nu puteau fi călărăși, căci prin aceasta își schimbau pozițiunea lor juridică. Astfel într'o carte a Ducăi Vv. din 7179 (1671) ni se istorisește «precum au venit sătenii de Gârcani și au pârît pre niște oameni de-ai lor din sat că s'au pus călărăși și ei sunt vecini, și dela Divan i au dat să-i ia de grumaji». Călărășia nefiind compatibilă cu nelibertatea, rân-

¹⁾ Astfel la Dănușani erau trei bătrâni. Răzeșii profitară de ocaziunea unei hotărniciri «mai adăugând pe un bătrân Dragota, pentru ca să înșeli pe schit a nu-ș lua dreaptă partea sa» (Iorga—Op. cit., vol. VII, pag. 304).

²⁾ Iată un caz: Petru Rareș (1546) cumpără dela Crăstina fiica lui Ioan Brudărescul jumătatea satului Glodeni și o schimbă cu jumătate din satul Tăpești și $\frac{1}{4}$ din iazul Lozova a nepoților (vreo 17) ai Dumei Brudu «a sa (lor) dreaptă ocină și din pravilie de danie ce avu moșul lor Duma Brudul dela părinte-a Domniei mele Stefan Vv.» Așa că în Glodeni rămân pe o jumătate de sat descendenții Crăstinei, iar pe de alta descendenții lui D. B. («Cron. Romanului» I, sub data doc.).

³⁾ Mai mulți răzeși dela Portărești dau mărturie «pentru rândul acestor feciori, precum au avut moșie, moșie lor și strămoșii lor și părinții lor... și au ținut depreună până s'au săvârșit și după săvârșirea părinților lor, au ținut feciorii lor... și au dreaptă ocină și moșie dela moșii lor și dela strămoșii lor cu noi depreună». (Iorga—«Studii și Doc», vol. VI, pag. 21); din doc. Plotuneștilor vedem că descendenții lui Tatul Plotun (care trăise în sec. XV-lea) stăpânesc în indiviziune până la sfârșitul sec. XVII-lea. (Vezi «Arhiva soc. din Iași», 1889, loc. cit.).

⁴⁾ «..... Și ne-au mărturisit pentru moșia ce au avut despre moșii lor cei mai sus scriși și despre strămoșul lor Mateiaș Stârce, cum au fost neîmpărțită și au ținut cine unde au putut și unii dintre dâșii au și vândut». (Mărturie hotarnică a lui Miron Costin, în Operele sale complete, ed. Urechia, tab. cronol. sub. 1670, vol. I).

⁵⁾ Nic. Brâncoveanu se plânge către Alex. Moruzi (1799) contra unor moșneni pentru că «stăpânindu-se deavalma cu dâșii, numai ei vând vinul și rachiul al lor, au și moară pe apa Oltului și fac ce voesc, nefolosindu-se casa mea». Se învoesc să împartă venitul cârciumii și dijma din bucate pe funii, iar dela moară să-i dea o mie ocale de făină pe an. (Iorga—«Studii și Doc», V, pag. 454).

⁶⁾ O păra a egumenului măn. Cozia cu Sarkis din Bujo-

rani «pentru că au avut Sarkiz ocină dempreună cu sf. mănăstire». Se hotărnicesc părțile acestuia. («Col. lui Traian», 1877, doc. XXVIII).

¹⁾ Astfel satul Dădulești în care se găseau unele părți stăpânite prin cumpărătoare de câțiva boieri, altele de moșneni, e vândut jumătate lui Mihail Viteazul. La 1633 Mateiu Basarab primește plângere contra călărășilor așezați pe cea jumătate «cum nu țin călărășii jumătate de sat, partea cea domnească, ei țin satul peste tot și partea lor» (a jeluitorilor Pădure Paharnicul cu verii lui). Iorga—«Studii și Doc» V, pag. 481).

²⁾ Ei se numeau chiar răzeși, numai în înțelesul de copărtași (comunismul existând și în așezările de uzufructuari), fără a însemna însă și județi (proprietari), atribut esențial al adevăraților moșneni și răzeși. Astfel: Stefan Vv. (Lupul) judecă o pricină dintre niște călărăși «ce săd» în satul Ivancea (Orheiul) «cu alți răziași ai lor» și Apostolache Păcălabul ce pretindea proprietatea satului, zicând ei (călărășii) că satul a fost domnesc de târgul Orheiului și ei sunt așezați de moși. («Acad. Rom.» XXII, 131 apud Rosetti—op. cit. pag. 230, nota).

³⁾ «Pentru rândul călărășilor de menzila dela Băraiaclul, cari fiind ael drum cu caii lor și cu toate alte cheltueli a lor și jăluind Domniei meale cum se află în grea stare, că osăbit de mezil, sânt supărat și cu alte beilicuri» pe când ei aveau dela Nicolae Vv. «testament de apărare» întărit de Mihail Vv.; nu vor da deci hatmanului plocoane și slujbe «nici leamne, nici orz să nu dea, nici vin hătmanească să nu li-s leapede, nici clăci hătmanești să nu facă». (N. Iorga—«Studii și Doc», vol. V, pag. 270—271).

durile acestui corp de oștire le formau numai răzeșii sau sătenii slobozi fără pământ (clăcașii liberi).

Succesiunile și Partajul

Normele juridice după cari se regulează succesiunile sunt oglinda cea mai vie a organizațiunii sociale însăși; ele corespund mai cu seamă credințelor morale și necesităților economice ale unei societăți.

În cercul strict al dreptului, studierea și cunoașterea acestor norme are o însemnătate deosebită, căci succesiunile fiind complimentul inherent al dreptului de proprietate, pentru a-l desluși bine pe acesta într-o anumită epocă din viața unei societăți, se impune să cercetăm și normele juridice cari cărmuiesc succesiunile în acea epocă.

În ochirea istorică asupra proprietății fonciare din primele secole ale existenței statelor române, am văzut cum condițiunile de viață și de exploatare a pământului favorizau colectivismul agrar; cum în urmă stăpânii acestor așezări sătești păstrară același comunism în exercitarea dreptului lor de proprietate. El formă fundamentul dreptului succesoral la moșneni și răzeși, pe care drept nu-l putem însă urmări și cunoaște la origină decât într'un mod sumar, din puținele documente referitoare la epoca indiviziunii absolute, destul de sărace în amănuntele ce ne interesează.

Vedem astfel, că în această perioadă succesiunea se operă numai în abstract. În actele de partaj sau de vânzarea părților nealese, întâlnim de obicei formule ca aceasta: «... și toată partea Catrinei fiica lui Dragotă feciorul popei Stan, câtă i se va alege partea ei din a patra parte din giunătate de sat din gios, a cincea parte din a treia parte». Ce însemnă aceasta? Că satul (partea din jos) fusese împărțit pe doi bătrâni și un popa Stan fusese al patrulea moștenitor imediat al unuia din ei, adică stăpânise «a patra parte din giunătate de sat din jos»; că mai în urmă însuș acest popă Stan avusese trei moștenitori, între cari unul eră Dragotă, iar acesta la rândul-i avusese cinci moștenitori, între cari și pe Catrina, care stăpâneă prin urmare «a cincea parte din a treia parte» din partea bunului său popa Stan sau din întreagă jumătatea de sat din jos «a patra parte din..... etc.», cum zice formula citată ¹⁾.

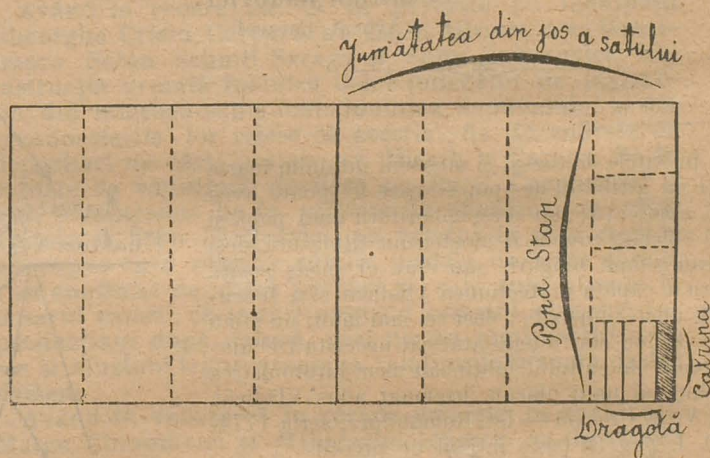
Asemenea formule sunt foarte utile pentru a

deduce genealogiile răzeșilor, mai ales când documentele lor nu prezintă o succesiune neîntreruptă, ceea ce se întâmplă mai în totdeauna.

Prin urmare, revenind la citatul de mai sus, Catrina aveă drept la $\frac{1}{60}$ din bătrânul ei sau $\frac{1}{120}$ din tot hotarul satului și aceasta după patru generații, adică cel mult 150 de ani ¹⁾. Zicem «drept» pentru că această cotă-parte nu eră configurată nicăiri prin limite aparente; ea există în baza condominiului pretutindenii, formând o mică fărâmarătură în fiecare brazdă din hotarul moșiei ²⁾. Această indiviziune își are expresiunea în documentele timpului prin formele stereotipe ca: «câtă se va alege partea noastră și den câmp și den pădure și den apă» sau: «din siliște satului, din câmp, din pădure, din tot locul unde i să va vini parte» ³⁾, sau: «a patra parte de în sat, dă în câmp și dă în apă și dă în pădure și dă în siliște satului», etc. ⁴⁾.

Dreptul la această cotă-parte eră însă necesar să se știe oricând, pentru că se ținea în seamă la împărțirea veniturilor, pe cari le-am văzut că formau la început obiectul proprietății stăpânilor. Dar, în afară de această repartizare, nimic nu mai distingea părțile răzeșilor, locuitori pe aceeași vatră de sat și muncind chiar pe același pământ alături de vecini, clăcașii liberi sau lăturașii, cari se găseau pe hotarul lor.

apă, din pădure etc.», ci numai în ce privește valoarea părților după diferitele partajii în abstract:

¹⁾ Această scurtă socoteală arată încă odată absurditatea presupunerii unei mici proprietăți răzeșești ab initio, căci dacă sate întregi sunt în 150 de ani îmbucătățite în sute de părți, ce-ar fi rămas după un același curs de vreme dintr-o modestă proprietate!

²⁾ Aceste cote-părți nu erau egale între ele, ci variau în întindere în raport invers cu numărul coboritorilor din aceeași trupină. Astfel «Uricul Năneștilor» din 17 Ianuarie 1495 ne arată pe unii cu optimi de sat, pe alții cu șasesprezecimi, alții cu douăzeciidoimi etc. (Rosetti, pag. 164, nota); Descendenții lui Căliman, dăruit de Petru Rareș, au părți risipite în mai multe sate, unii câte $\frac{1}{16}$ de sat, alții câte $\frac{1}{20}$, $\frac{1}{28}$, etc. (Gh. Ghibănescu—«Ispisoace și Zapise», I, pag. 80).

³⁾ «Archiva soc. din Iași», anul I, pag. 249;

⁴⁾ «Columna lui Traian», anul 1877, doc. XXIV din 1604).

¹⁾ Iată și o schemă pe care ne-o închipuim nu în ce privește forma, care eră în realitate foarte neregulată și se mai diformă încă prin alegerea părților «din câmp, din fânețe, din

Am văzut însă cum după câteva partajii efective, atât obiectul dreptului lor de proprietate, cât și exercitarea lui se transformaseră cu totul. Aceste partajii, cari aveau loc după sute de ani de stăpânire indiviză, rezolvau în sfârșit pe teren cota-parte a fiecărui codévălmaș, măsurându-se hotarul în pământuri, funii, stânjeni, sau socotindu-se în mult mai cuprinzătoarele delnițe, gireabii, după cum erau mai șterse sau mai vii urmele dreptului ocupanților originari, — acum rumânii și vecinii, — pe cari i-am văzut aproximativ corespunzători cu numărul acelor gireabii. Suma pământurilor, funiilor, etc. se împărțea apoi cu numărul cotelor individuale sau cu numărul gireabiilor.

Pentru a putea urmări succesiunea în abstract până la partajii efective, de cele mai multe ori se alcătuiă de diacii, preoții prea rari ce știau să scrie ¹⁾ sau boierii hotarnici «luați pre răvașe domnești», arborele genealogic (spîța neamului) al descendenților aceluiaș moș sau bătrân. Asemenea genealogii se pot reconstrui și azi din documente, când acestea sunt bine conservate și îndeajuns de lămuritoare asupra înruderii persoanelor ²⁾.

(Va urma)

Sebastian Radovici
Avocat, Caracal

¹⁾ În satele de răzeși și moșneni întâlnim foarte mulți cu atributul de «popă», care își poate avea două explicații: sau erau coboritorii unui popă și după obiceiul comun îi moșteneau titulatura, deși ei erau simpli plugari, sau erau ei însăși popiți, pentru a căpăta protecțiunea Vlădicăi și a fi scutiți de unele impozite: deși cei mai mulți nu știau carte de loc sau numai atât cât necesită trebuințele reale ale cultului, obțineau ușor hirotonisirea în schimbul unui plocon însemnat adus Vlădicăi. Vezi V. A. Urechia — «Ist. Românilor», seria 1774-1800, I, pag. 35 (sate întregi de preoți).

²⁾ Chiar documente izolate permit construirea acestor genealogii. Astfel, din doc. vlet 7249 (1741) August 10, dela Gr. Ghica («Arhiva soc. din Iași», III, pag. 428), pentru jeluirea răzeșilor din Sinești, coboritori din frații Nekifor și Stefan Colțun contra altor răzeși de acolo, putem alcătui următoarea spiță:

(Cei însemnați * iau parte la jeluire, ceilalți sunt decedați) (vezi fig. 1).

O altă spiță ceva mai întinsă (doc. 1598 Ereimia Movilă, Ac. Rom. Peceti 59, apud. Rosetti — op. cit. 165, pentru satul Comănești la gura Lăpușniței), pe care o reconstruim după fracțiunile de sat ce revin diferitelor grupe de coboritori numiți în doc., fără a li se numi toți ascendenții, e următoarea: (vezi fig. 2).

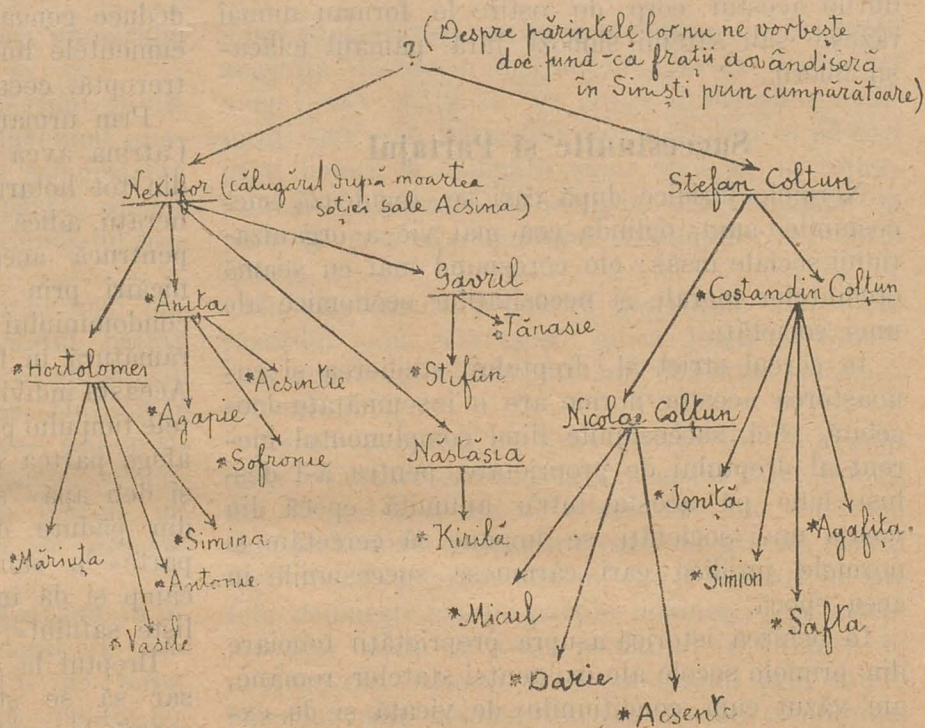

Fig. 1

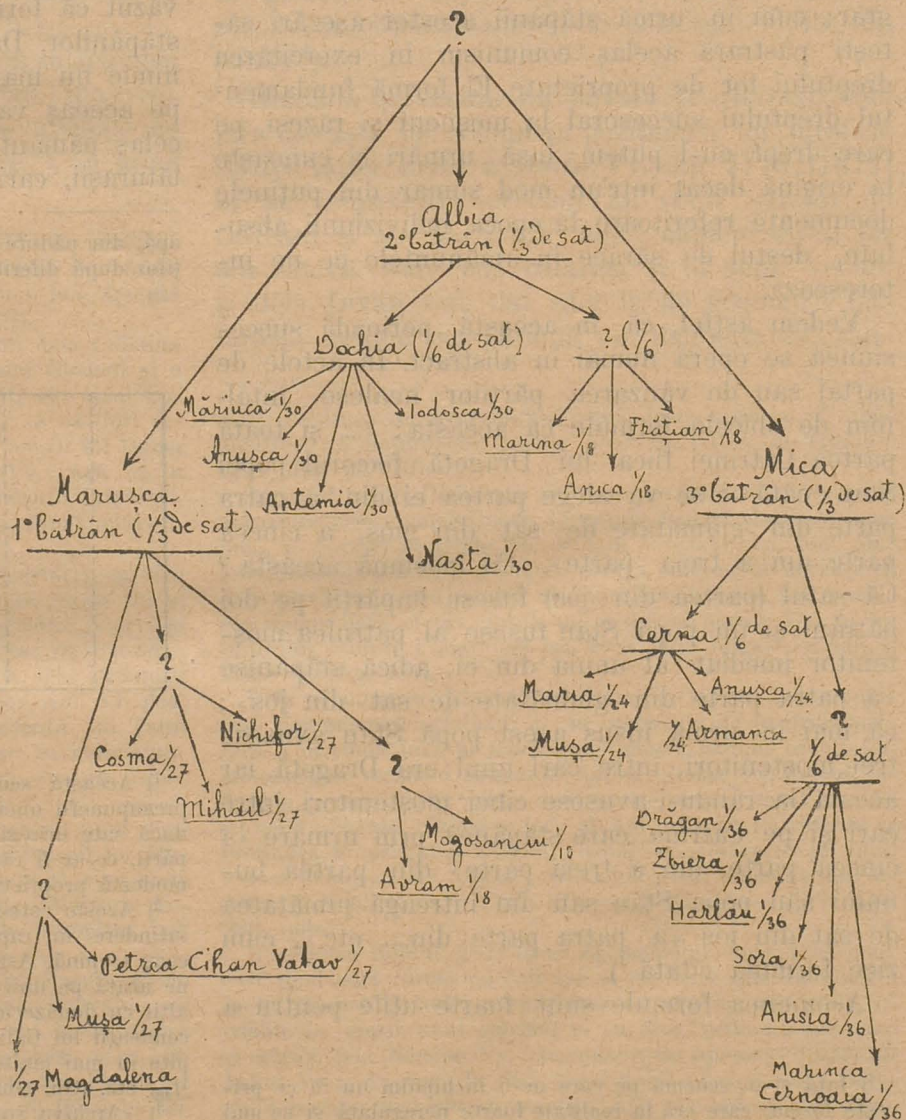

Fig. 2

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. II

Audiența dela 3 Decembrie 1908

Președinția d-lui N. MANDREA, președinte

Agop Hacıadurian cu P. C. Spandonide

Urmărire imobiliară. — Supralicitare. — Dacă, atunci când la supralicitare nu se prezintă nici un concurent, mai e nevoie de cele trei strigări prescrise de art. 544 din Proc. civilă.

După art. 549 din Proc. civilă, licitare are a se face numai când se ivește cel puțin un supralicitator, căci licitația începe dela prețul dat de acesta; că dacă nici în timpul celor opt zile de supralicitare și nici la înfățișarea din ziua a opta nu se prezintă vre-o persoană să supraliciteze, bunul rămâne pe seama primului adjudecatar, și în acest caz numai poate fi vorba de cele trei strigări prescrise de articolul 544 din Proc. civilă pentru prima licitație.

Decizia 231/908. — Respins recursul făcut de Agop Hacıadurian contra ordonanței de adjudecare No. 3155/908 a Trib. Ilfov, secția notariat, în proces cu P. C. Spandonide.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat P. Borș, în desvoltarea motivului de casare, și

Pe d-l avocat Th. Seimeanu, în combateri;

Deliberând,

Asupra motivului de casare:

«Violarea art. 549 și rea aplicare a art. 550 din Pr. civilă. Toate formalitățile cari privesc licitațiunea bunurilor sunt elemente constitutive ale actelor juridice de îndeplinit. Omisiunea neîndeplinirii lor viciază procedura urmăririi considerând-o nulă și ca de ordine publică. Or, legea noastră prescrie două licitațiuni ca o vânzare să fie privită ca legal făcută: licitațiune provizorie și licitație definitivă. Prima s'a făcut cu formele cuvenite, iar secunda n'a avut loc. Formele de îndeplinit la aceasta din urmă sunt aceleași ca la cea dintâiu adică: deschiderea licitațiunii pentru concurență și cele trei strigări (art. 539 și 544); și aceste forme au fost suprimate încât, de fapt, n'a fost licitațiune la termenul al doilea. Principiile juridice cari guvernează această materie se vor dezvolta și argumenta pe larg la audiență.

«Exactitatea afirmațiunii faptului, că așa s'a urmat cum noi afirmăm, este jurnalul Tribunalului Ilfov, pentru definitivă adjudecare, dela 22 Iunie 1905, și unde se zice: că s'a dat numai lectură jurnalului anterior de licitație provizorie cu data 13 Iunie 1905; și apoi, pentru motiv că în decursul celor 8 zile de supralicitare și nici azi, nu s'a prezentat nimeni să supraliciteze, și să ofere un preț mai mare ca cel ieșit la prima licitare, decide să se considere imobilul adjudecat asupra d-lui Spandonide a asupra cui se adjudecase provizoriu cu 10300 lei. Faptele vorbesc prin sinele; dreptul însă zice: o singură licitațiune nu e o vânzare legală».

Considerând că, după art. 549 din Pr. civilă, în ziua fixată pentru supralicitare, bunul se pune din nou în licitare, începându-se dela prețul dat de supralicitator;

Că, după acest articol, licitare are a se face numai când se ivește cel puțin un supralicitator, căci licitarea începe dela prețul dat de acesta;

Că, dacă nici în timpul celor 8 zile de supralicitare și nici la înfățișarea din ziua a opta nu se prezintă vre-o persoană să supraliciteze, art. 550 prevede că bunul rămâne pe seama primului adjudecatar;

Că, dar, nu poate fi vorba în acest caz de cele trei strigări, cerute de art. 544 din Pr. civilă pentru prima licitare, întru cât nici un concurent nu se prezintă la noua licitare;

Că întru cât, în speță, se constată, din ordonanța de adjudecare supusă recursului, că nici în decursul celor

opt zile de supralicitare, și nici în ziua fixată pentru adjudecarea definitivă, nu s'a prezentat nici un concurent care să supraliciteze, sau să ofere un preț mai mare ca cel ieșit la prima licitare, nu avea a se mai face vre-o strigare și tribunalul, adjudecând definitiv imobilul recurentului asupra adjudecatarului provizoriu, n'a violat nici un text de lege, așa că motivul de casare e nefondat.

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA I C. C.

Audiența dela 18 Decembrie 1908

Președinția d-lui TH. POPESCU CUDALBU, prim-președinte

Simion S. Niculescu ș. a., *drăgi judecății pentru delictul de**ultraaj public la pudoare*

Sentința corecțională No. 2120 *)

Ultraaj public contra pudoarei. — Elementele acestui delict. — Expunerea și vinderea de imagini obscene. — Condițiile cerute ca acest fapt să constituie delictul de ultraaj public contra pudoarei. (Art. 262 și 294 din Codul penal).

Se fac culpabili de delictul de ultraaj public contra bunelor moravuri (art. 262 și 294 din Codul penal), acei cari expun și vând în public imagini obscene, la a căror desenare, fotografiare sau reproducere nu a domnit nici o preocupare artistică, ci numai intențiunea de a deștepta gânduri lascive și a îndemna la lubicitate.

Tribunalul,

Având în vedere că prin ordonanța No. 97/908 a d-lui jude-instructor, cab. II, sunt trimiși în judecata tribunalului numiții: Simion S. Niculescu Scărțan, Gheorghe Cristu Curcuruchi, Carol Hirsch, Ion Dumitrescu, Natan Schmil Șaraga, Marcu Abramovici, Mihalache Ionescu, Sofia Zaharovici și Cristea Th. Pantelimonescu, pentru delictul de ultraaj public la pudoare prevăzut și pedepsit de art. 262, alin. II din Codul penal;

Având în vedere că, în ce privește pe inculpații Gheorghe Cristu Curcuruchi, Carol Hirsch, Ion Dumitrescu, Natan Schmil Șaraga și Sofia Zaharovici, din instrucția urmată înaintea d-lui judecător de instrucție, din interogatoriile luate înaintea tribunalului și din recunoașterile lor reiese că aceștia, fie în calitate de depozitari de cărți postale, ca Hirsch și Șaraga, fie în calitate de vânzători de ziare ca Gh. C. Curcuruchi și Ion Dumitrescu, fie în calitate de vânzători de cărți postale ca Sofia Zaharovici, au vândut la colportori și au expus spre vânzare cărțile postale ilustrate cari li s'au confiscat de către parchet și cari sunt atașate la dosarul cauzei, cărți cari cuprind imagini obscene, reproducțiuni după natură cari nu au nimic artistic în ele și aluziuni transparente la relațiunile sexuale dintre oameni;

Având în vedere că în ceea ce privește pe inculpații Marcu Abramovici și Mihalache Ionescu se dovedește din procesul-verbal de confiscare aflat la dosar, din instrucțiunea și din recunoașterile lor la interogatoriile luate, că ei în calitate de vânzători de ziare în două chioșcuri aflate pe calea Victoriei aveau expuse spre vânzare mai multe numere din publicațiunile «*L'étude Académique*» și «*Le Stéréo-Nu*», publicațiuni cari conțineau diferite reproducțiuni fotografice de nuduri feminine după natură, imagini cari de asemenea nu au nimic artistic în sine și cari sub pretextul de a fi studii academice pentru specialiști în artele plastice, prin felul cum se prezintă, prin insistența cu cari sunt redată unele amănunte anatomice și prin posturile și gestu-

*) Confirmată de Curtea de apel București secția II, prin decizia No. 26 din 15 Ianuarie 1909, care adoptă în totul motivele tribunalului (N. R.)

rile pe cari le redau, nu au nimic de a face cu pura contemplare artistică a formelor (artistice) frumoase și din potrivă nu tind decât a deștepta imagini lascive la o anumită categorie de oameni;

Având în vedere că în ce privește pe inculpatul Cristea Teodor Pantelimonescu acestia recunoaște că, fiind elev în tipografia Baer, a tipărit pe o foaie volantă, în mai multe exemplare, rândurile scrise în formă de versuri și intitulată «*Epigramă*», semnate: «*Pache dela Sfînți*», exemplare pe cari le-a distribuit la mai mulți elevi de liceu; că această bucată intitulată epigramă conține, citindu-i-se rândurile din două în două, o descriere obscenă a cărei singură scuză este că e cu totul lipsită de spirit;

Având în vedere că inculpatul Simion Niculescu Scărțan este trimis în judecată ca fiind autorul acestei bucăți obscene și cel care a răspândit-o, comunicând-o în manuscris la mai mulți până ce a ajuns la inculpatul Pantelimonescu care a tipărit-o, însă din instrucția urmată, din depozitiile martorilor și din interogatoriul luat inculpatului înaintea tribunalului nu rezultă decât că inculpatul ar fi copiat de aiurea această bucată, fără să o comunice la alt cineva și fără să o dea vreunei publicități, așa că acest fapt neîntrunind elementul de publicitate, esențial pentru delictul prevăzut de art. 262 din Codul penal, inculpatul urmează a fi achitat, conform art. 10, alin. II din Codul penal;

Considerând că în privința tuturor celorlalți inculpați faptele pentru cari sunt trimiși în judecată, adică expunerea și vânzarea în public de imagini obscene sunt pe deplin dovedite, că ei însăși recunosc a le fi comis, însă invoacă în apărare faptul că nu și dădeau seama că imaginile ce pusese în vânzare erau din cele reprobate de morală, că obscenitatea acestor imagini consistă în faptul că la desenarea, fotografierea sau reproducerea lor nu a domnit nici o preocupare artistică, ci numai intențiunea de a deștepta gânduri lascive și a îndemna la lubicitate; că răspândirea lor constituie o atingere la moralitatea publică prin ușurința cu care pot cădea în mâna orcu, așa că toate elementele delictului de ultraj public contra bunelor moravuri sunt întrunite, conform art. 262 a cărui cuprindere este (urmează textul art. 262 și 294 din Codul penal);

Considerând și împrejurările comiterii faptului, tribunalul găsește în privința tuturor inculpaților circumstanțe ușurătoare prevăzute de art. 60 din Codul penal.

Pentru aceste motive, tribunalul, ascultând și concluziile d-lui procuror condamnă, etc.

(ss) Th. Popescu-Cudalbu, C. Antoniadă, Luciliu N. Ștefănescu.

Grefier (s) C. I. Popescu

ADNOTAȚIUNE.—E un an de când profesorii de liceu din Capitală, găsind în mâinile elevilor câteva cărți postale obscene și niște versuri de o imoralitate revoltătoare, au avizat ministerul și d. l. Spiru Haret, ministrul cultelor și instrucției publice, în înalta sa preocupare pentru educațiunea morală a generațiunilor tinere, a intervenit și cerut urmărirea și pedepsirea vânzătorilor și colportorilor unor astfel de gravuri și scrieri imorale.

Dacă atunci, cu ocazia ordonanței dată ¹⁾, am putut scrie că jurisprudența română nu s'a pronunțat încă asupra chestiunii de a se ști, ce se înțelege prin cuvintele «*obscen* sau *pornograf*»,

¹⁾ Vezi această ordonanță publicată în *Curierul Judiciar* No. 51 din 31 Iulie 1908.

ca element esențial al delictului de ultraj contra moralei publice sau a bunelor moravuri (art. 262, alin. II din Codul penal),—azi suntem în măsură a da publicității sentința Trib. Ilfov, secția I, dată sub președenția d-lui prim-președinte Cudalbu, chiar asupra ordonanței noastre, prin care tribunalul declară și pune în principiu ca și noi, prin sus zisa ordonanță, că *obscene* sau *pornografice*, sunt toate acele gravuri, desenuri, fotografii, scrieri, etc., etc., la efectuarea sau reproducerea cărora nu a domnit nici o preocupare artistică, ci numai intențiunea de a deștepta gânduri lascive și a îndemna la lubicitate.

Mai mult, această sentință a fost confirmată în totul de Onor. Curte de apel secția II, București, prin decizia No. 26 din 15 Ianuarie a. c. (Dos. Curții No. 1163/908), așa că aceste prime hotărâri constituiesc primul pas al jurisprudenței noastre în dificila chestiune a licenței scriitorilor și artiștilor.—Nu a-și fi dat importanță chestiunii dacă nu a-și avea convingerea că acest delict, adică faptul expunerii sau vânzării publice și în ascuns de gravuri, desenuri, fotografii, tablouri și scrieri impudice și lascive copiilor, constituie una din cauzele principale ale destrăbălării morale și fizice a generațiilor actuale și că e un delict de viitor, cum spuneam și altă dată ²⁾ față de extensiunea crescândă a presăii și legislațiunea noastră e foarte incompletă. Franța are o serie de legi recente asupra acestei chestiuni ³⁾.

Ar trebui ca legiuitorul nostru penal să se intereseze mai mult de moralitatea publică și în special de aceea a tineretului, care va forma societatea de mâine, s'o proteagă mai mult. Studiile recente de criminologie au dus la convingerea că o societate care ar vroi să-și organizeze o eficace luptă în contra criminalității, trebuie să înceapă cu copiii și grație acestei idei, care a străbatut lumea, vedem că în toate Statele se iau severe măsuri pentru o îngrijită educațiune morală a copiilor; că se înființează tribunale speciale cari să judece pe copii, că se evită deținerea lor în închisori și s'a organizat un sistem de supraveghere a delincvenților primari, minori, etc. etc. ⁴⁾; în fine se caută ca pedepsele să fie o combinațiune fericită între pedeapsă și educațiune.

Revenind la chestiunea noastră, ar trebui ca legiuitorul nostru să facă ceea ce s'a făcut în Franța

²⁾ Vezi studiul nostru asupra chestiunii, publicat în *Curierul Judiciar* No. 80 din 30 Noemvrie 1908.

³⁾ Legea din 29 Iulie 1881; Legea din 2 August 1882 și Legea din 16 Martie 1898, cari s'au completat una pe alta și cari au abrogat în totul art. 330 din Codul penal francez (vezi aceste legi publicate în *Petite collection Dalloz*—(appendice au code pénal), pag. 571 și urm.

⁴⁾ Vezi Ad. Prius *Science pénale et droit positif*; Eugène Prevost. *De la prostitution des enfants*.

și aiurea, să hotărască că ultrajul în contra moralei publice și bunelor moravuri, comis prin gravuri, desene, fotografii, scrieri, foi volante, afișe, sau orice alte imprimări, afară de cărți, nu este delict de presă⁵⁾, ci delict de drept comun de competența tribunalelor ordinare, ca să dispară discuția și incertitudinea ce avem azi în legislațiune, dacă delictul comis prin orice fel de imprimat ar fi sau nu un delict de presă⁶⁾.

În al doilea rând ar trebui să se pedepsească și distribuțiunea gratuită sau clandestină, cum s'a făcut în Franța prin lege specială. Ar trebui însă ca pedeapsa să fie mai mare pentru acei cari ar da sau vinde astfel de scrieri sau gravuri imorale tinerilor mai mici de 17 ani, așa după cum e art. 1 din Legea franceză din 16 Martie 1898.

În fine, fiindcă în toate aceste chestiuni aprecierea judecătorului e totul, deoarece legea nu poate fixa ce este moral și ce imoral, obscen sau pornograf, și lasă această chestiune la aprecierea judecătorilor și pentru că și judecătorii ar putea fi influențați în părerea lor tocmai de această tendință bolnăvicioasă a artei, ar trebui ca și legiuitorul nostru să facă ceeace s'a făcut aiurea, să explice prin mai mulți termeni similari sfera de imoralitate ce voiește a pedepsi, termenii din textul articolului nostru 262 alin. II din Codul penal sunt prea vagi: «*oricine va comite sau va ajuta să se comită un ultraj contra moralei publice sau religioase sau în contra bunelor moravuri.....*».

Astfel, în legile penale engleze se întrebuințează, alături de cuvântul *obscen*, și cuvintele de «*indecent și respingător*»⁷⁾; Codul penal italian se servea de expresiunile: «*obscene ofensând morala, bunele moravuri și decența publică*»⁸⁾, și Codul german care e unul din cele mai complete, se servă de termenii: «*uvragii contrare moralei, obiecte destinate unui scop obscen*» (art. 183, 184, 184 a și 184 b din Codul penal); legea filandeză pedepsește toate operele literare

cari «*blamează decența și bunele moravuri*», iar Codul penal al orașului New-York se servă de expresiunile «*obscene și inconvenabile*».

Din toate acestea se vede că tendința în toate Statele este de a da o cât mai largă aplicațiune acestui delict și a pedepsi astfel chiar cele mai mici manifestațiuni ale acestui gen de artă și literatură, câteodată numai echivocă, care fără sgomot și pe ne simțite face adevărate ravagii în domeniul moralei, căci ea și un vierme roade și infectează sufletele generațiilor tinere ca și bătrâne.

Până la complectarea legislațiunii, care nu cred să întârzie, ar fi de dorit ca jurisprudența să se mențină fermă pe terenul apucat, iar autoritățile să vegheze, căci răul e mai mare decât s'ar putea crede.

I. Ionescu-Dolj

JUDECĂTORIA URBANĂ OCOLUL CRAIOVA

Audiența dela 28 Ianuarie 1909

Gheorghe Păunescu cu Căpitan Gr. Carpenianu

Cartea de judecată No. 193

Legea asupra drepturilor proprietarilor. — Acțiuni relative la degradările de către chiriași asupra imobilului închiriat. — Judecarea lor conform Legii proprietarilor și fără drept de opoziție la judele de ocol, când valoarea e mai mare de o sută cincizeci lei. — (Art. 1 din Legea asupra drepturilor proprietarilor și art. 30 din noua Lege a judecătorilor de ocoale).

1. Acțiunile relative la degradările pe cari chiriașul le face imobilului închiriat, se judecă conform Legii asupra drepturilor proprietarilor, întru cât legiuitorul nu distinge nicăiri dacă această lege se aplică când diversele drepturi ce decurg pentru proprietar se reclamă odată cu acțiunea de reziliere, sau separat prin o acțiune principală.

2. Din momentul ce o acțiune s'a judecat, după Legea proprietarilor, de către judecătorul de ocol, dreptul de opoziție nu există, când valoarea obiectului trece de o sută cincizeci lei.

Judecata,

Având în vedere contestația făcută de Gheorghe Păunescu cu petițiunea înreg. la No. 11232/908 în potriiva executării începută în contra sa de către Căpitanul G. Carpenianu în baza cărții de judecată a acestui ocol investită cu formula executorie;

Având în vedere actele din dosarul cauzei și desbaterele orale urmate în instanță;

Considerând că contestatorul în susținerea contestațiunii sale, pretinde că rău a fost judecat după Legea proprietarilor, întru cât în acțiunea îndreptată în contra sa fiind vorba de daune cauzate prin reaua întrebuințare a imobilului închiriat, această acțiune trebuia pornită pe calea ordinară, iar nu judecată după Legea proprietarilor;

Considerând că, potrivit art. 1 din Legea asupra drepturilor proprietarilor, proprietarul pentru plata chiriei, precum și pentru realizarea tuturor drepturilor ce izvorăsc din contractul de închiriere, va putea face o cerere potrivit acestei legi excepționale; că, în speșă, fiind vorba de daune provocate prin degradările pe cari chiriașul, contestatorul de azi, le-a făcut imobilu-

⁵⁾ Art. 28 din Legea din 1882 face în Franța această deosebire foarte înțeleaptă.

⁶⁾ De altfel și jurisprudența noastră s'a îndrumat de curând pe această cale, și nu mai vede un delict de presă în aceste publicațiuni cari nu au nimic de a face cu presa. Vezi deciziunea înaltei noastre Curți de casație dată în acest sens publicată în *Curierul Judiciar*, cu nota noastră No. 80/908.

⁷⁾ În Anglia sunt o serie de legi cari pedepsesc delictul de ultraj al moralei: a) *actul din 1889 relativ la anunțurile indecente*; b) *actul din 1857* de sub domnia reginei Victoria, după care fiecare cetățean are dreptul de a prezenta magistratului o scriere, carte, gravură ce o crede imorală; c) *actul asupra vagabondajului*, în virtutea căruia orice persoană care va vinde pe stradă broșuri, imagini, fotografii etc., etc. imorale, va putea fi arestată și d) *actul Parlamentului* numit și *actul poliției metropolitane* (Vezi *Congrès international contre la pornographie. Rapports, discussions etc*

⁸⁾ În Italia, în afară de art. 389 și 490 din Codul penal, mai există și legea din 30 Iunie 1897 (art. 64).

lui reclamantului, evident aceasta era în drept să primească acțiunea în baza acestei legi, întru cât legiuitorul nu distinge nicăiri dacă această lege s'ar aplica numai atunci când diversele drepturi ce decurg pentru proprietar se reclamă odată cu acțiunea de reziliere, sau în urmă prin o acțiune principală, cum e în speță; că, prin urmare, din acest punct de vedere motivul contestației e nefondat și urmează a fi respins ca atare;

Considerând că fiind stabilit că Legea proprietarilor era cea aplicabilă la judecarea acțiunii principale, urmează că și al doilea motiv de contestație care consistă în alegațiunea contestatorului, că cartea de judecată trebuia dată cu opoziție, apare nefondat întru cât, conform art. 30 din noua Lege a judecătorilor de ocol, în materie de închiriere se dau cu opoziție numai cărțile de judecată până la valoarea de 150 lei; că, în speță, reclamându-se daune în valoare de 200 lei, singura cale de reformare era apelul în termen de 3 zile, apel ce se constată din certificatul atașat la dosar că nu s'a făcut;

Considerând că contestatorul mai susține că în acțiunea principală a fost rău citat în strada Sirenelor, întru cât dânsul pretinde că domiciliază în strada Alexandru-cel-Bun No. 28; că din examinarea certificatului înfățișat în susținerea acestei alegațiuni se constată tocmai că domiciliază la tatăl său în strada Sirenelor, acolo unde a și fost citat, încât și acest motiv e nefondat;

Pentru aceste motive, respinge ca nefondată contestația făcută de Gheorghe Păunescu, etc.

Judecător, (s) Dem. Polihron.

Grefier, (s) M. Iliescu.

NOTĂ. — Cartea de judecată publicată mai sus a fost confirmată și de Tribunalul Dolj, secția II-a, prin sentința din 19 Martie 1909, adoptându-se aceleași motive.

Noi suntem cu totul de părere contrară și vom desvolta argumentele noastre.

Iată *speța*: S'a făcut de proprietar o acțiune în daune pentru stricăciuni cauzate unui imobil, care s'a judecat, în lipsa chiriei, după Legea proprietarilor. Cartea de judecată nefiind comunicată, s'a investit cu formula executorie. S'a făcut contestație și s'au invocat o serie de motive, cari se văd în considerente.

Chestiunile fiind importante, din punctul de vedere juridic, le vom numerota și le vom discuta.

1. Suntem de părere că atunci când se face o acțiune în daune pentru stricăciuni cauzate unui imobil, dacă nu se face prin aceeași cerere cu acțiunea de reziliere sau pentru cererea chiriei, instanța judecătorească trebuie să țină în seamă art. 7 al Legii proprietarilor, iar nu art. 1.

Ca consecință, *dacă cererea părții cuprinde mai multe capete, din cari unul relativ la despăgubiri pentru degradațiuni ale imobilului* (art. 7), se poate judeca după Legea proprietarilor; dacă însă cererea este numai pentru despăgubiri, trebuie judecată după dreptul comun.

Casația la noi a avut ocazia să se pronunțe în felul nostru de multe ori (*Revista judiciară*, 1907, No. 12, pag. 9; lucrarea noastră: *Legea proprietarilor*, pag. 16; C. Botez: *Noul codice al jude-*

cătorului de pace, 1908, pag. 274; *Curierul Judiciar*, 1907, No. 49).

2. Ca o cerere în judecată să se judece după Legea proprietarilor, trebuie ca partea să o ceară formal. Legea nu spune aceasta categoric, însă prin art. 1 arată că proprietarul *va putea* face cereri conform acelei legi, iar art. 25 arată că dispozițiile Codului civil rămân în ființă.

Casația a decis de curând în același sens (*Curierul Judiciar*, 1908, No. 81, pag. 658).

3. După noua Lege a judecătorilor de ocol este un principiu general că toate cărțile de judecată date în lipsa părților trebuiesc comunicate. Principiul reiese din art. 95, care zice în alin. II: «termenul de opoziție este de cinci zile, începând cu ziua următoare aceleia în care cartea de judecată a fost comunicată părții»; de asemenea din art. 99, care vorbind de termenul de apel, zice: „iar pentru *acelea cari au fost lipsă*, de a doua zi dela comunicarea cărții”.

Or, Legea judecătorilor de ocol este o lege specială posterioară altei legi speciale, ca consecință abrogă dispozițiile contrare, conform art. 119, cari se găsesc în Legea proprietarilor, care prevede că hotărârile se pronunță cu dreptul de apel dela pronunțare. (Tot așa în privința Codului comercial, C. N. Toneanu: *Pagini juridice*, 1909, No. 45, pag. 356).

4. Art. 30—în speța acesta—din noua lege a judecătorilor de ocol este invocat greșit, căci el trebuie aplicat strict la cererile pentru executarea, anularea sau rezilierea contractelor de locație mobilă sau imobiliară, când *valoarea locativă anuală este până la 150* (în prima și ultima instanță) și până la 1500 lei (cu apel).

Or, în speță, se cereau 200 lei daune și, deci, dacă se aplică art. 30, judecătorul trebuia să aibă în vedere valoarea locativă, iar nu suma daunelor. Dacă s'a avut în vedere suma daunelor, atunci trebuia aplicat art. 27 din Legea judecătorilor de ocol în privința căilor de atac. Și ca consecință cartea de judecată era susceptibilă de opoziție și recurs, iar nu de apel.

Am scris aceste puține rânduri întru cât credem că speța se va repeta des înaintea instanțelor noastre judecătorești și vom fi mulțumiți dacă va da loc la discuții contradictorii.

Craiova

Dem. D. Stoenescu
Avocat

D-I G. T. Ionescu, actual ajutor de grefier la Inalta Curte de casație și membru în comitetul de redacție al ziarului nostru, în urma recomandățiunii făcută de către Inalta Curte a fost avansat grefier la acea Inaltă Curte, în locul d-lui C. I. Protopopescu, numit procuror la Curtea de apel din Iași.

Transmitem felicitările noastre d-lui G. Ionescu, pentru această bine meritată avansare.